

A

Paper-II / ਪਰਚਾ-II

Maximum Marks : 150

20082501

Time Allowed : 2 Hours 30 Minutes (For differently Abled candidates extra 20 minutes shall be given for every one hour.)

ਸਮਾਂ : 2 ਘੰਟੇ 30 ਮਿੰਟ (ਵਿਲੱਖਣ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਘੰਟੇ ਉੱਤੇ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।)

Read the following instructions carefully before you begin to answer the questions. This Booklet contains questions in Punjabi and English.
ਆਪਣੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ। ਇਸ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤਾਂ

- ਪੇਪਰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰੀ (ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ) ਵਿੱਚ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ/ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਮੇਲ ਮਿਲਾ ਕੀਤੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।
- ਪੇਪਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਸੀਲੀ ਹਦਾਇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਦੇ ਪੇਂਟ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਲੜੀ ਨੰਬਰ ਸਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਰਾਬੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਫਟੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਨਿਗਰਾਨ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣ ਦੇ 10 ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਦਲਵਾ ਲਵੋ। ਸਮਾਂ ਭੀਤਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੁਣਾਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਦਾ ਕੋਡ, ਸੀਰੀਜ਼, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਕੋਡ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕਰੋ।
- ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਦਾ ਕੋਡ, ਸੀਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਕੋਡ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ 'ਤੇ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਕੋਡ, ਸੀਰੀਜ਼ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਕੋਡ ਲਿਖੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਕੋਡ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਕੋਡ, ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰਫ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਇਸ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਦੇ 48 ਪੰਨੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਦੇ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰ ਦੇ (A, B, C, D) ਚਾਰ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣਨਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਉੱਤਰ ਕਾਲੇ ਜਾਂ ਨੀਲੇ ਬਾਲ ਪੈਨ ਨਾਲ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ 'ਤੇ ਭਰਨਾ ਹੈ। ਪੈਨਿਲ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਕੁੱਲ ਅੰਕ 150 ਹਨ। ਹਰ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਲਤ ਉੱਤਰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨੈਗੇਟਿਵ ਮਾਰਕਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ ਨੂੰ ਮੋੜਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਉਣਾ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਧੱਬਾ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਦਾ ਉੱਤਰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ ਖਰਾਬ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ ਚੈਕਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੋਬਾਈਲ (ਸੈਲ ਫੋਨ), ਜਾਂ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਡਿਵਾਈਸ (ਬੰਦ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵੀ) ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਹੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਐਡਮਿਟ ਕਾਰਡ, ਫੋਟੋ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਵਾਲ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅਵਾਜ਼ਪੂਰਨ, ਲਿਖਤੀ ਦੀ ਸਮਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ੰਸੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਨੂੰ ਹੀ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੋਚ/ਜੁਵਿਧਾ/ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਸਹਿਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ।
- ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰੀ 'ਤੇ ਸੋਧ ਨਿਗਰਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਰੀਦਿਆ ਪੱਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਉੱਪਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਨਾਏਅਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ ਦੀ ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ Original ਕਾਪੀ ਸੋਧ ਨਿਗਰਾਨ, ਪਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ।
- ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਵਿਹਾਰ/ਹੰਡਲਿੰਗ ਨਿਗਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਕਲ/ਗੈਟਸਕੋਪੀ ਮਾਮਲੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਹੱਕ ਰੱਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਪੇਪਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸੀਟ ਨਿਗਰਾਨ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ :

- ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਕਲੈਟ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹਨ - ਭਾਗ A ਅਤੇ ਭਾਗ B। ਦੋਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
 - ਭਾਗ - A
 - ਭਾਗ - A ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
 - ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਦੁਭਾਸ਼ੀ) 30 ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਨੰ. 1-30)
 - ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 30 ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਨੰ. 31-60)
 - ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 30 ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਨੰ. 61-90)
 - ਭਾਗ - B (ਦੁਭਾਸ਼ੀ)
 - ਗਣਿਤ ਦੇ 30 ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਨੰ. 91-120)
 - ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ 30 ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਨੰ. 121-150)
 - ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ/ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ 60 ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਨੰ. 91-150)
- ਦੁਭਾਸ਼ੀ ਭਾਗਾਂ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਸਜੇ ਪਾਸੇ ਹਨ। ਉਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਪਾਸੇ ਲਿਖੇ ਹਨ।

INSTRUCTIONS FOR THE CANDIDATES

- Please read the instructions/examples provided on the Question Booklet, OMR Sheet carefully before attempting/solving the paper.
- After the instruction about opening the paper, please check that all the pages of Question booklet are printed properly and serial number of questions is correct. If in case, the Question Booklet is found spoiled or partially damaged, inform the invigilator immediately and get it changed within first 10 minutes of the beginning of the paper. Later, no complaint shall be entertained.
- Ensure filling your Roll Number, Question Booklet code, Question Booklet Series, Exam Centre code on OMR sheet provided along with Question Booklet and mark your Signature at the space provided for the purpose.
- Please check that Question Booklet code, Question Booklet Series, Exam Centre Code etc. has been filled correctly on OMR sheet. If the space provided for Question Booklet code. Question Booklet series is left blank or more than one codes are filled. Question Booklet code shall be deemed wrong and OMR sheet shall not be evaluated. Candidates himself/herself shall be held responsible for wrong filling of Question Booklet code, Question Booklet series or what so ever the case may be.
- This Question Booklet contains 48 pages. Each Question has four options namely A, B, C, D. Select the right option. Use black or blue ball point pen only on OMR sheet. Use of pencil is strictly prohibited. Marking more than one option shall also be deemed wrong.
- Question paper carries 150 marks. Each question carries one mark. There is no negative marking for wrong or unsolved answer.
- Folding, damaging or leaving any identifiable mark on the OMR sheet is strictly prohibited. In case any mark or identification is found with any answer, the answer to the question shall be deemed wrong. Spoiling of OMR sheet shall lead to cancellation of the candidature for the examination.
- Possession of Mobile (Cell phone) or calculator or any electronic/helping device (even in switched off mode) inside the examination hall shall lead to cancellation of candidature.
- No candidate should possess any document other than Admit Card, Photo and Photo Identity Card.
- In case any discrepancy or controversy arises out of translation of any question in Punjabi and English, the question printed in English shall be deemed right. Candidate is advised to check English version in such a situation.
- No candidate should leave Examination Centre without submitting his/her OMR sheet to Invigilator on duty or without making signature on attendance sheet. In such a case where candidate does not submit his/her OMR sheet or does not put signature on attendance sheet, the case shall be considered as case of unfair means. The candidate can take carbon copy of OMR sheet with them. Original copy must be submitted to Invigilator.
- The conduct of the candidate should be as per rules and regulation of the Examination Centre. Cases of copying or impersonation etc. shall be severely dealt with.
- Candidate may take Question Booklet with him/her only after handling over OMR sheet to invigilating staff. Demand of Question Booklet later shall not be entertained in any case.

Important Information :

- The test booklet contains two section - Section A and Section B. All the questions in both the sections are compulsory.
 - Section-A

All the questions in Section A are compulsory:

 - Child Development and Pedagogy (bilingual)-30 Questions (Q.No. 1-30)
 - Punjabi language-30 Questions (Q.No. 31-60)
 - English language-30 Questions (Q.No. 61-90)
 - Section-B (Bilingual Section)
 - Mathematics-30 Questions (Q.No. 91-120)
 - Science-30 Questions (Q.No. 121-150)
- OR
 - Social Studies / Social Science-60 Questions (Q.No. 91-150)
- For the bilingual section, questions in Punjabi are written on left hand side sheet and same questions in English are written on right hand side sheet.

1. ਮਨੁੱਖੀ ਬੁਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੱਖ ਕਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਵਿਰਸਾ
 - (B) ਵਾਤਾਵਰਣ
 - (C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ
 - (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
2. ਅਕਸਰ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਪੌਲੇ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਗਲਾਂ ਛੋਟੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਬੱਚਾ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਦਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਜੋਂ
 - (B) ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ
 - (C) ਚੰਗੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ
 - (D) ਅਨੁਕੂਲਣ ਕਾਰਨ
3. ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣ ਵਜੋਂ
 - (B) ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ, ਜਾਤ ਦੀ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੱਧਰ ਵਜੋਂ
 - (C) ਵਸੋਂ ਦੇ ਜਨ-ਅੰਕੜਾ ਵਿਗਿਆਨ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵਜੋਂ
 - (D) ਸਮਾਜਿਕ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਪੱਧਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਵਜੋਂ
4. ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ
 - (B) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟਿਊਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ
 - (C) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ
 - (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
5. ਨਿਮਨ-ਦਰਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪੱਖ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ?
 - (A) ਵਿਰਸਾ
 - (B) ਸਭਿਆਚਾਰ
 - (C) ਪ੍ਰਾਪਤੀ
 - (D) ਵਾਧਾ
6. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਗੈਰ-ਯਥਾਰਥਕ ਟੀਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 - (B) ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 - (C) ਸਕੂਲਾਂ ਉਤੇ ਬੋਝ ਵਧੇਗਾ
 - (D) ਰਵਈਏ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪਏਗੀ, ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ
7. ਸੁਣਨ ਦੇ ਪਖੇਂ ਅਪੰਗ ਬੱਚਾ
 - (A) ਸੁਣਨ ਦੇ ਪਖੇਂ ਅਪੰਗ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਾਧਾਰਨ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
 - (B) ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿੱਤਾ-ਮੁਖੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ
 - (C) ਸਾਧਾਰਨ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਢੁਕਵੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ
 - (D) ਸਾਧਾਰਨ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾ ਸਕੇਗਾ
8. ਨਿਮਨ-ਦਰਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੋਣਹਾਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਲੱਛਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਉਹ ਆਕ੍ਰਮਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਪਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ
 - (B) ਜੇ ਕਲਾਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਚਣੌਤੀ ਭਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਤੇਜਨਾਹੀਣ ਅਤੇ ਅੱਕੇਵਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗਾ
 - (C) ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰੇਗਾ
 - (D) ਉਹ ਹੱਥ ਉਛਾਲਣ ਅਤੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹਿੱਲਣ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਵਿਚ ਰੁਝੇਗਾ
9. ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਲੱਖਣ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹਾਓਗੇ?
 - (A) ਕਲਾਸ ਦੇ ਨਾਲ
 - (B) ਉਚੇਰੀ ਕਲਾਸ ਨਾਲ
 - (C) ਵਧੇਰੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਰਤ ਕੇ
 - (D) ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਾਹੁਣਗੇ

118

Section-A

Child Development and Pedagogy (Bilingual Section, Question Nos. 1 to 30)

1. The most important factor influence human intelligence is
(A) Heredity (B) Environment
(C) Both of the above (D) None of the above.
2. Generally, the baby expresses smiling emotion when its face or cheeks are touched gently. It happens due to
(A) Reflex actions (B) Emotional reactions
(C) Display of good gestures (D) Conditioning.
3. Social stratification can be expressed as
(A) The characteristics denoting socio-economic structure in the society
(B) The level of a family in the caste hierarchy of their community
(C) Classification based on the demography of the population
(D) The difference denoting the level of social respect.
4. The meaning of personalized teaching is
(A) To teach children personality (B) To give tuition individually
(C) To teach children as per their abilities (D) None of the above.
5. Which one of the following factors does not influence the child's development?
(A) Heredity (B) Culture
(C) Achievement (D) Growth.
6. Inclusion of children with special needs
(A) is an unrealistic goal
(B) is detrimental to children without disabilities
(C) will increase the burden on schools
(D) requires a change in attitude content and approach to teaching.
7. A child with hearing Impairment
(A) Should be sent only to a school for the hearing impaired and not to a regular school
(B) Will not benefit from academic education only and should be given vocational training instead
(C) Can do very well in a regular school if suitable facilitation and resources are provided
(D) Will never be able to perform on a par with classmates in a regular school.
8. Which of the following is a characteristics of a gifted learner?
(A) He gets aggressive and frustrated
(B) He can feel under stimulated and bored if the class activities are not challenging enough
(C) He is highly temperamental
(D) He engages in ritualistic behaviour like hand flapping, rocking etc.
9. A few students in your class are exceptionally bright, you will teach them.
(A) Along with the class (B) Along with the higher class
(C) By using enriched programmes (D) Only when they want.

੯

10. ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਗਤਿਆ ਬੱਚਾ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਲਾਡ-ਲਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਕਾਰਨ
 - (B) ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ
 - (C) 10 ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ
 - (D) ਸਰੀਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ
11. ਨਿਮਨ-ਦਰਜ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਿਕੋ-ਮੋਟੋ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਾਲ
 - (B) ਇਨਾਮ ਨਾਲ
 - (C) ਸਖਤੀ ਨਾਲ
 - (D) ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ
12. ਨਿਗਮਨੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਸਪਸ਼ਟ (ਨਿਸਚਿਤ)
 - (B) ਸੰਭਾਵੀ
 - (C) ਅਨੁਭਵ
 - (D) ਨਿਰੀਖਣ
13. ਰੂਸੋ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਿਖਿਆ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਥੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?
 - (A) ਸਕੂਲ ਤੋਂ
 - (B) ਬੋਝ ਤੋਂ
 - (C) ਸਮਾਜ ਤੋਂ
 - (D) ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤੋਂ
14. ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਗਿਆਨ ਨਿਮਨ-ਦਰਜ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
 - (B) ਸਬੂਤ
 - (C) ਅਨੁਭਵ
 - (D) ਸੂਚਨਾ
15. ਪਿਛਲਕਾਲੀ ਗਿਆਨ ਕਿਸ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 - (A) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
 - (B) ਸਬੂਤ
 - (C) ਅਨੁਭਵ
 - (D) ਸੂਚਨਾ
16. ਜੇਨ ਲੌਕ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?
 - (A) ਯਾਦਾਂ
 - (B) ਕਲਪਨਾ
 - (C) ਨਿਰੀਖਣ
 - (D) ਜਨਮਜਾਤ ਵਿਚਾਰ
17. ਇੰਡਿਤ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤਾਂ ਦੇ ਵਰਤਣ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
 - (A) ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ
 - (B) ਸਮੱਸਿਆ ਸਮਾਧਾਨ
 - (C) ਨਿਗਮਨੀ ਵਿਧੀ
 - (D) ਦਲੀਲਯੁਕਤ ਤਰਕ
18. ਰਾਬਰਟ ਸਟੇਨਬਰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂ ਦੀ ਬੁਧੀ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ?
 - (A) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ, ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ
 - (B) ਸੂਖਮ, ਸੰਸਲੇਸ਼ਣੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ
 - (C) ਸੰਸਲੇਸ਼ਣੀ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ
 - (D) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ, ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ
19. ਉਤੋਜਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚਲੇ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
 - (A) ਪ੍ਰਾਪਤ-ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ
 - (B) ਉਤੋਜਕ-ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ
 - (C) ਪ੍ਰਾਪਤ-ਪ੍ਰਵਾਨ ਦਾ ਸਬੰਧ
 - (D) ਉਤੋਜਕ-ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਸਬੰਧ
20. ਉਤੋਜਕ-ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਬਾਂਡ (S-R bond) ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਬਕ ਸਿਖ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਉਹ ਉਤਨਾ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ
 - (A) ਸੰਤੁਲਤ (ਸਥਿਰ)
 - (B) ਵਧੇਰੇ ਕਮਜ਼ੋਰ
 - (C) ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ
 - (D) ਅਸਥਿਰ

10. A problem child is
 (A) Pampering guardians (B) Hereditary problems
 (C) IQ problems (D) Physical problems.
11. Which from the following should be used to decrease minor inappropriate behaviour?
 (A) Praise (B) Reward
 (C) Strictness (D) Ignorance.
12. The conclusion of a deductive argument is
 (A) Certain (B) Probable
 (C) Experience (D) Observation.
13. Rousseau advocated an educational method which consisted of removing the child from
 (A) School (B) Burden
 (C) Society (D) Past-memory.
14. A priori knowledge is knowledge that is known independently of
 (A) Analysis (B) Evidence
 (C) Experience (D) Information.
15. A posterior knowledge is knowledge that is known by
 (A) Analysis (B) Evidence
 (C) Experience (D) Information.
16. According to John Locke, a child's mind does not contain any
 (A) Memory (B) Imagination
 (C) Observation (D) Innate ideas.
17. The application of ideas, knowledge and skills to achieve the desired results is called
 (A) Critical thinking (B) Problem solving
 (C) Deductive method (D) Reasoned arguments.
18. According to Robert Steinberg, the three different types of required intelligence for creativity are
 (A) Analytical, critical and practical (B) Abstract, synthetic and analytical
 (C) Synthetic, analytic and practical (D) Analytical, observation and practical.
19. The connection between stimulus and response is called
 (A) Receiving-accepting paradigm (B) Stimulus-response paradigm
 (C) Receiving-accepting bond (D) Stimulus-response bond.
20. The the stimulus-response bond (S-R bond), the better a person has learned the lesson
 (A) Stable (B) Weaker
 (C) Stronger (D) Unstable.

21. ਕਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਤਨਾ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਕਰੋਗੇ ਉਤਨੇ ਤੁਸੀਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੋਗੇ?
 (A) ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਨੇਮ (B) ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਨੇਮ
 (C) ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨੇਮ (D) ਸਬੰਧਵਾਦ ਦਾ ਨੇਮ
22. ਕਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬੱਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ?
 (A) ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ (B) ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ
 (C) ਤਿਆਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ (D) ਸਬੰਧਵਾਦ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ
23. ਉਮਰ ਦੇ ਵੱਧਣ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪਖਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 (A) ਉਤਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ (B) ਸੋਹਜਵਾਦ
 (C) ਬਿਰਧ ਰੋਗ ਵਿਗਿਆਨ (D) ਨਿਦਾਨਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ
24. ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
 (A) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ (B) ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ
 (C) ਮੌਲਿਕਤਾ (ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ) (D) ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ
25. ਨਿਮਨ-ਦਰਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 (A) ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਨੇਮ (B) ਸਮੁੱਚਤਾ ਦਾ ਨੇਮ
 (C) ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਨੇਮ (D) ਵਿਅਕਤੀਗਤਤਾ ਦਾ ਨੇਮ
26. ਮੌਖਿਕ (ਸ਼ਾਬਦਿਕ) ਬੁਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਕਿਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
 (A) ਸਾਖਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ (B) ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਲਈ
 (C) ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ (D) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ
27. ਸਿਖਿਆ ਦੀਆਂ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਨਿਮਨ-ਦਰਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾਂ ਸਭ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਵਾਪਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?
 (A) ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀ ਕਾਰਨ
 (B) ਮਾਨਸਿਕ ਉਣੇਪਣ ਕਾਰਨ
 (C) ਪ੍ਰਸੂਤ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਸੇਵਨ ਕਾਰਨ
 (D) ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਝਿਲੀਆਂ ਦੀ ਸੋਜ ਕਾਰਨ
28. ਨਿਮਨ-ਦਰਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ
 (A) ਪ੍ਰਕਿਰਤਿਕ (ਸੁਭਾਵਕ) (B) ਨਿੱਜੀ
 (C) ਸਮਾਜਿਕ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
29. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?
 (A) ਅਣਯਥਾਰਥਕ ਟੀਚਾ ਹੋਵੇਗਾ
 (B) ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋਵੇਗਾ
 (C) ਸਕੂਲ ਲਈ ਬੋਝ ਵਧਾ ਦੇਵੇਗਾ
 (D) ਰਵਾਇਤ, ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਬਦਲਾਵ ਦੀ ਲੋੜ ਪਏਗੀ
30. ਸੈਫਾਲੋਕਾਡਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨੇਮ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਚਲਦਾ ਹੈ?
 (A) ਸਾਧਾਰਨ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਾਂ ਵਲ (B) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਲ
 (C) ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਵਲ (D) ਪੇਂਡੂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਲ

21. According to the, the more you do something, the better you are it.
 (A) Law of effect (B) Law of exercise
 (C) Law of readiness (D) Law of connectionism.
22. The says, we are motivated to gain rewards and avoid punishments
 (A) Law of effect (B) Law of exercise
 (C) Law of readiness (D) Law of connectionism.
23. The study of the physical, social and mental aspects of aging is called
 (A) Genetics (B) Esthetics
 (C) Gerontology (D) Clinical Psychology.
24. To break Information into parts and to examine the Information called
 (A) Analyzing (B) Evaluating
 (C) Originating (D) Synthesizing.
25. Which of the following is not related to principles of growth and development?
 (A) Principle of continuity (B) Principle of Integration
 (C) Principle of classification (D) Principle of individuality.
26. Verbal Intelligence test are the better option for
 (A) Literate persons (B) Illiterate persons
 (C) Small children (D) Special children.
27. Learning disabilities may occur due to all of the following except
 (A) The teachers way of teaching (B) Mental retardation
 (C) Prenatal use of alcohol (D) Meningitis during infancy.
28. Which one of the following is the affair of learning
 (A) Natural (B) Personal
 (C) Social (D) All of the above.
- 68
 29. Inclusion of children with special needs
 (A) is an unrealistic goal
 (B) is determined to children without disabilities
 (C) will increase the burden on schools
 (D) requires a change in attitude, a content and approach to teaching.
30. The cephalocaudal principle to development explains how development proceeds from
 (A) general to specific functions
 (B) differentiated to integrated functions
 (C) head to toe
 (D) rural to urban areas.

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਕ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ (31-37) :

37.

ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋਕ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਰ ਕੰਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ, ਬੈਂਡ-ਵਾਜੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੋਵੇ। ਬੈਂਡ-ਵਾਜੇ ਚੌਂਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ, ਇਹ ਢੇਰੀ ਢਾਹ ਬਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਮਲਾਈ ਖਾਣ ਵੇਲੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਰੰਭ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੋ ਅਰੰਭਦੇ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਮੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਭਾਗ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਕੁਝ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਗੁਜ਼ਾਗ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਉਂਤਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਤੀਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾ ਕੇ, ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਪੂਰਵ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪੰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਸਲੀਕੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੰਢਣਸਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚੰਗੇਰਾ, ਉਪਯੋਗੀ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ।

31. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸ ਲੇਖਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ?

(A) ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

(B) ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ

(C) ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ

(D) ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

32. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹੇ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਚੁਣੋ:

(A) ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

(B) ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ

(C) ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ

(D) ਮਨੁੱਖੀ ਆਦਤਾਂ

33. ਇਹ ਹਰ ਕੰਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ, ਬੈਂਡ-ਵਾਜੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਬੈਂਡ-ਵਾਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ?

(A) ਬੈਂਡ-ਵਾਜੇ ਵਜਾ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ

(B) ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ

(C) ਹੁੰਮ-ਹੁੰਮਾ ਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ

(D) ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ

34. ਇਹ ਅਰੰਭ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀ ਹੈ?

(A) ਕਾਰਕ

(B) ਯੋਜਕ

(C) ਸੰਬੰਧਕ

(D) ਵਿਸਮਿਕ

35. ਇਹ ਹੰਢਣਸਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਹੰਢਣਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀ ਹੈ?

(A) ਗਿਣਤੀਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(B) ਪਰਿਮਾਣਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(C) ਗੁਣਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(D) ਨਿਸ਼ਚੇਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

36. ਕਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਭਾਗ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(A) ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ

(B) ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ

(C) ਤੀਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ

(D) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

Paper-II

(8)

37. ਵੇਰੀ ਢਾਹ ਬਹਿਣਾ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਹੈ:

- (A) ਹੌਸਲਾ ਹਾਰ ਜਾਣਾ
(C) ਦਿਲ ਛੱਡ ਜਾਣਾ

- (B) ਹਾਰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ
(D) ਫਤਹਿ ਕਰ ਲੈਣਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਦਾ ਅਧਿਅਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਓ : (38-45)

ਅੰਨ ਦਾਤਾ!

ਮੇਰੀ ਜੀਭ 'ਤੇ ਤੇਰਾ ਲੂਣ ਏ

ਤੇਰਾ ਨਾਂ-ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦਿਆਂ ਹੇਠਾਂ 'ਤੇ

ਤੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਬੁੱਤ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦਾ ਖੂਨ ਏ!

ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਬੋਲਾਂ!

ਮੇਰੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲ ਪੈਂਦਾ ਏ ਤੇਰਾ ਅੰਨ।

ਕੁਛ ਕੁ ਬੋਲ ਸਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਅੰਨ ਦੇ ਕੀਤੇ,

ਤੇ ਅੰਨ ਭਾਰ ਹੇਠਾਂ-ਉਹ ਦੱਬੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅੰਨ ਦਾਤਾ!

ਕਾਮੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਿੱਤੇ ਕਾਮੇ ਨੇ ਜੰਮ, ਕਾਮੇ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਸਿਰਫ ਕੰਮ!

ਬਾਕੀ ਵੀ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਇਹੋ ਹੀ ਚੰਮ

ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕੰਮ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕੰਮ

ਅੰਨ ਦਾਤਾ!

ਮੈਂ ਚੰਮ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਖੇਡ ਲੈ, ਖਿਡਾ ਲੈ!

ਲਹੂ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਲੈ ਪਿਲਾ ਲੈ!

ਤੇਰੇ ਸਾਰਵੇਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹਾਂ ਅਹਿ, ਵਰਤਣ ਦੀ ਸੈ, ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇ ਵਰਤ ਲੈ!

ਉੱਗੀ ਹਾਂ, ਪਿਸੀ ਹਾਂ, ਗੁੱਝੀ ਹਾਂ, ਵਿਲੀ ਹਾਂ

ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਤੇ ਤਵੇ ਉੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇ ਪਰਤ ਲੈ!

ਮੈਂ ਬੁਰਕੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇ ਨਿਗਲ ਲੈ!

ਤੇ ਤੂੰ ਲਾਵੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਚਾਹੇ ਪਿਘਲ ਲੈ!

ਲਾਵੇ 'ਚ ਲਪੇਟ ਲੈ! ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹਾਂ ਬਾਹਵਾਂ 'ਚ ਸਮੇਟ ਲੈ!

ਚੁੰਮ ਲੈ, ਚੱਟ ਲੈ, ਤੇ ਫੇਰ ਰਹਿੰਦ ਖੁੰਹਦ ਉਹਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਵੱਟ ਲੈ!

ਅੰਨ ਦਾਤਾ!

ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਇਨਕਾਰ! ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ!

..... ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਇਹ ਤੇਰੇ ਮਤਲਬ ਦੀਸ਼ੈ ਨਹੀਂ

8. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਕੌਣ ਹੈ?

(A) ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ

(B) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

(C) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸ

(D) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

9. ਕਵਿਤਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਕਿਸ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ?

(A) ਸਾਵੇ ਪੱਤਰ

(B) ਲੋਹ ਕਥਾ

(C) ਪੱਥਰ ਗੀਟੇ

(D) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੂਰਜ

40. ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ 'ਅੰਨਦਾਤਾ' ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ:

- (A) ਬੀਰ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਹੈ (B) ਸਵੈ-ਸੰਬੋਧਨੀ ਹੈ
 (C) ਸੁਮਨੋ ਬਚਨੀ, ਸੰਬੋਧਨੀ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਹੈ (D) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

41. 'ਅੰਨ ਦੇ ਕੀੜੇ' ਅਤੇ 'ਚੰਮ ਦੀ ਗੁੱਡੀ' ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਅਲੰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ?

- (A) ਰੂਪਕ ਅਲੰਕਾਰ (B) ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਅਲੰਕਾਰ
 (C) ਉਪਮਾ ਅਲੰਕਾਰ (D) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਅਲੰਕਾਰ

42. ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਅੰਨਦਾਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿਸਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

- (A) ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ (B) ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੂੰ
 (C) ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮਰਦ ਨੂੰ (D) ਮੁਲਕ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ

43. ਕਵਿਤਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਕਿਸ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ?

- (A) ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ 'ਤੇ (B) ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ
 (C) ਕਿਸਾਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ 'ਤੇ (D) ਦੱਲਿਤ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ 'ਤੇ

44. ਅੰਨਦਾਤਾ! ਮੇਰੀ ਜੀਭ 'ਤੇ ਤੇਰਾ ਲੂਣਾ..... ਉਹ ਦੱਬੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ:

- (A) ਉਸਤਤ ਹੈ (B) ਨਿੰਦਾ ਹੈ
 (C) ਵਿਰੋਧ ਹੈ (D) ਕਟਾਕਸ਼ ਹੈ

45. ਕਾਮੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਿੱਤੇ..... ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕੰਮ ਇਸ ਕਾਵਿ ਟੋਟੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ?

- (A) ਕਿਸਾਨੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ
 (B) ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਦਾ
 (C) ਨਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਦਰ-ਪੁਸ਼ਤ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ
 (D) ਜਮਾਂਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ

46. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਨ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

- (A) ਚਾਰ (B) ਪੰਜ
 (C) ਦੋ (D) ਅਨੇਕ

① f

47. ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਦੁੱਤ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ:

- (A) ਹ, ਰ, ਵ *ਸਾ ਠਾ* (B) ਹ, ਰ, ਕ
(C) ਹ, ਵ, ਸ (D) ਵ, ਛ, ਣ

48. ਉਚਾਰਨ ਸਥਾਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਅੰਜਨ ਪੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਲਟ ਜੀਭੀ ਪੁਨੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ:

- ① (A) ਕ, ਖ, ਗ, ਘ (B) ਚ, ਛ, ਜ, ਝ
(C) ਟ, ਠ, ਡ, ਢ *ਸਾ ਠਾ* (D) ਪ, ਫ, ਭ, ਮ

49. ਉਚਾਰਨ ਸਥਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਗਲੇਰੇ ਸਵਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ।

- (A) ਇ, ਉ, ਅ *ਏ* (B) ਈ, ਏ, ਐ
(C) ਇ, ਈ, ਅ (D) ਓ, ਊ, ਔ *ਠਾ*

50. ਦੂਹਰੇ ਪੁੱਠੇ-ਸਿੱਧੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

- ① (A) ਵਾਕ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ
(B) ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਸਮੇਂ
(C) ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ
(D) ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ *ਸਾ ਠਾ*

51. ਜਿਸ ਵਿੱਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

- ① (A) ਵਰਨ ਬੋਧ (B) ਸ਼ਬਦ ਬੋਧ
(C) ਵਾਕ ਬੋਧ (D) ਵਿਆਕਰਨ *ਸਾ ਠਾ* f

52. 'ਹੱਥ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

- (A) ਹੱਥਾਂ *ਸਾ ਠਾ* (B) ਹੱਥੋਂ
(C) ਹੱਥੀਂ (D) ਹੱਥ f

53. ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

- (A) ਮਾਝੀ (B) ਪੁਆਧੀ *ਸਾ ਠਾ*
(C) ਮਲਵਈ (D) ਦੁਆਬੀ

54. ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਧੀ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਉੱਤਮ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

- ① (A) ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਵਿਧੀ (B) ਗੀਤ ਤੇ ਨਾਟ ਵਿਧੀ *ਸਾ ਠਾ*
(C) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਵਿਧੀ (D) ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਧੀ

f

55. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਾਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਹੜੇ ਅਧਿਆਪਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

①

- (A) ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਸਾਧਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਦਿਅਕ ਮੁੱਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (B) ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਉਪਕਰਨ ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ।
- (C) ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਸਾਧਨ ਅਸਲੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਸੱਚੀ, ਠੀਕ ਤੇ ਅਸਲੀ ਬਦਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ।
- (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ~~ਸਹੀ~~ ~~ਠੀਕ~~ ~~ਹੀ~~

56. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਉਪਚਾਰੀ ਵਿਧੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

- (A) ਗੁੱਟ ਉਪਚਾਰ ਵਿਧੀ
- (B) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਉਪਚਾਰ ਵਿਧੀ
- (C) ਸਮੂਹਿਕ ਉਪਚਾਰ ਵਿਧੀ
- (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ~~ਸਹੀ~~ ~~ਠੀਕ~~ ~~ਹੀ~~

57. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 'ਜਾਦੂ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ' ਅਤੇ 'ਐਪੀਡਾਇਸਕੋਪ' ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

②

- (A) ਓਵਰਹੈੱਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ~~ਸਹੀ~~ ~~ਠੀਕ~~ ~~ਹੀ~~
- (B) ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ~~ਠੀਕ~~ ~~ਹੀ~~
- (C) ਕੰਪਿਊਟਰ
- (D) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

58. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਰਚਨਾ (ਲਿਖਤ) ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਸਹੀ ਹੈ?

- (A) ਲਿਖੇ ਅੱਖਰ ਉੱਤੇ ਕਲਮ ਚਲਾਉਣਾ ~~ਸਹੀ~~ ~~ਠੀਕ~~ ~~ਹੀ~~
- (B) ਬੋਲ ਲਿਖਤ ਵਿਧੀ
- (C) ਵੇਖ ਲਿਖਤ ਵਿਧੀ ~~ਠੀਕ~~ ~~ਹੀ~~
- (D) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

59. ਜਿਹਾ ਦੁੱਧ, ਤੇਹੀ ਬੁੱਧ ਅਖਾਣ ਕਿਹੜੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ?

③

- (A) ਜਿਹਾ ਦੁੱਧ ਪੀਉਂਗੇ, ਅਕਲ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ
- (B) ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- (C) ਜੇਹਾ ਕਰੋਗੇ, ਤੇਹਾ ਭਰੋਗੇ
- (D) ਮਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਪੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ~~ਸਹੀ~~ ~~ਠੀਕ~~ ~~ਹੀ~~

60. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਅੰਜਨ ਧੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਫਟਕਵਾਂ ਵਿਅੰਜਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

- (A) ਰ
- (B) ਖ
- (C) ਫ
- (D) ਤ ~~ਸਹੀ~~ ~~ਠੀਕ~~ ~~ਹੀ~~

English Language (Question Nos. 61-90)

61. In order to make evaluation an enabling factor for learning rather than an impediment, ongoing assessment should document a learners progress through
 (A) Achievement test (B) Objective type test
 (C) Portfolio mode (D) All the above.
62. The reading subskills which should be focussed for developing reading proficiency among students include
 (A) Extended reading (B) Reading for Inference
 (C) Scanning a text (D) All the above.
63. Ongoing, continuous as formative evaluation can become meaningful only when
 (A) Teachers take responsibility of learners progress
 (B) Learners take responsibility of their progress
 (C) Both teachers and learners take responsibility of their own progress
 (D) External benchmarks are suggested by the experts.
64. Language evaluation should focus on
 (A) Achievement with respect to particular syllabi
 (B) Measurement of language proficiency
 (C) Both of these
 (D) None of these.
65. Which of the following statements is not true about 'Reading'?
 (A) Reading is a transferable skill
 (B) Mother tongue reading failure does not adversely affects second language reading
 (C) Intensive reading helps to develop linguistic skills
 (D) Eye span is a subskill of reading.
66. Input rich communicational environments are a prerequisite for language learning. Which out of the following falls under the domain of inputs?
 (A) Learner chosen texts (B) Class libraries
 (C) Media support (D) All of these.
67. 'Teachers should consider a child's prospective learning power before trying to expand the child's grasp of language.' These are the views of
 (A) Piaget (B) Prof. C.H. Dodson
 (C) Noam Chomsky (D) Vygotsky.
68. 'Language is a system of Arbitrary vocal symbols by means of which a social group cooperates' is started by
 (A) Louis H. Gray (B) Bernard Bloch and George L. Trager
 (C) Michael Girsdanoky (D) Nicholas Hans.

69. Which of the following statement is not *true* about language?
- (A) Language is not a outcome of the culture to which it belongs.
 - (B) Language is a skill and it has to be acquired
 - (C) The system of language consists of sounds, structures and items of vocabulary
 - (D) The symbols of a language are arbitrary.

70. Who claimed language as a 'Mental Organ'?
- (A) Noam Chomsky
 - (B) Prof. W.F. Mackey
 - (C) Prof. Kitson
 - (D) D.A. Wilkins.

71. "There is at least one characteristics that is common to every successful language learning experience we have ever known and that the learner is exposed one way as another to an adequate amount of the data of the language to be learned". These are the views of

- (A) Prof. P. Gurrey
- (B) R.H. Robins
- (C) Prof. V.K. Gokak
- (D) Rutherford.

72. Which of the following statement is *true* about 'Skimming'?

- (A) It means the detailed study of the text book for thorough mastery of the language
- (B) It is the study of content material, words, phrases and the study of grammar based on it
- (C) It is the technique of reading in order to get a general overview of the text
- (D) Is is an act of reading backward.

73. Vocabulary required of a high school student for academic purpose is acquired

- (A) By taught manner
- (B) By rote learning
- (C) Built up gradually and incrementally through reading
- (D) None of the above.

74. Which of the following statements(s) is/are correct?

- (A) Grammar can be introduced after basic linguistic competence is acquired
- (B) Grammar serves as a tool for increasing the language repertoire
- (C) Grammar is a tool for understanding the construction of text 'rhetoric' and argumentation
- (D) All the above.

75. Speech made without pre preparation

- (A) Debate
- (B) Declamation
- (C) Extempore
- (D) All the above.

Directions : Read the following passage carefully and answer the Question Nos. 76 to 82.

The next ingredient is a very remarkable one : Good Temper. "Love is not easily provoked". Nothing could be more striking than to find this here. We are inclined to look upon bad temper as a very harmless weakness. We speak of it as a mere infirmity of nature, a family failing, a matter of temperament, ~~not a thing~~ to take into very serious account in estimating a man's character. And yet here, right in the heart of this analysis of love, it finds a place; and the Bible again and again returns to condemn it as one of the most destructive elements in human nature. The peculiarity of ill temper is that it is the vice of the virtuous. It is often the one blot on an otherwise noble character. You know men who are all but perfect and women who would be entirely perfect, but for an easily suffled quick-tempered or "touchy" disposition. This compatibility of ill temper with high moral character is one of the strangest and saddest problems of ethics. The truth is these are two great classes of sins—sins of the body and sins of Disposition. The Prodigal son may be taken as a type of the first, the elder Brother of the second. Now society has no doubt whatever as to which of these is the worse. Its brand falls, without a challenge, upon the prodigal. But are we right? We have no balance to weigh one another's sins, and coarses and fines are but human words; but faults in the higher nature may be less venial than those in the lower and to the eye of him who is love, a sin against love may seem a hundred times more base. No form of vice, not worldiness, not greed of gold, not drunkenness itself does more to un-christianise society than evil temper for embittering life, for breaking up communities, for destroying the most sacred relationship, for devastating homes, for withering up men and women, for taking the bloom off childhood; in short for sheer gratuitous misery-producing power, this influence stands alone. Jealousy, anger, pride, uncharity, cruelty, self-righteousness, touchiness, doggedness, sullenness—in varying proportions these are the ingredients of all ill-temper. Judge if such sins of the disposition are not worse to live in, and for others to live with than sins of body. There is really no place in Heaven for a disposition like this. A man with such a mood could only make heaven miserable for all the people in it.

76. What is the popular notion about "bad temper"? (D) F
(A) Bad temper is harmful (B) Bad temper is a sin
(C) Bad temper is a vice (D) Bad temper is a very harmless weakness. *Se*
77. How is a bad temper "the vice of the virtuous"? SA F
(A) Bad temper is a very harmless therefore it is vice of the virtuous *SA*
(B) These are men and women who are all perfect, except for a bad tempered disposition. Ill temper is often compatible with high moral character and is therefore referred to as the 'vice of the virtuous' *F*
(C) Bad temper is not a destructive element
(D) It is not a thing to be taken into very serious account.
78. Which class of sins is worse, and why sins of the body, sins of disposition (D)
(A) Sins of the body (B) Sins of the disposition
(C) Both of the above (A) & (B) *Se* (D) None of the above (A) & (B).
79. Mention an evil of bad temper
(A) Cannot embitter life (B) Does not break up communities
(C) Destroy the most sacred relationship *Se* (D) Does not devastate homes.

80. Why according to the author will there be no place in Heaven for bad-tempered folk?

- (A) They can break up communities
(B) They are full of Jealousy
(C) They could only make heaven miserable for all the people in it
(D) They have temperamental problems.

81. Find word from the passage which means 'breaking up'.

- (A) Revive
(B) Destroying
(C) Retain
(D) Doggedness.

82. The antonym of word 'Doggedness' used in the passage is

- (A) Stubbornness
(B) Bullheadedness
(C) Obstinacy
(D) Broad-mindedness.

Directions : Read the following passage carefully and answers the Question Nos. 83 to 90.

The Artist co-operates with God in making increasingly larger numbers of people see the beauty of the world which these people could never see for themselves. The world is, of course, God's artistic masterpiece; but it is the artist who lends people eyes to see it with.

Brownings Fra Lippo has the last word on the subject :

For, don't you mark, we're made so that we love

First when we see them painted, things we have passed

Perhaps a hundred times nor cared to see?

In this sense, Oscar Wilde's paradox is perfectly true : that Nature imitates Art: for the majority of men see in nature what Art has taught them to see in Nature. The fogs of London, said Wilde, were the invention of Whistler. To love beauty therefore becomes to the artist, as an artist, his first duty. To love beauty that is, to see it for himself first, and then to communicate it to others, for love implies at once vision and reproduction. It must be the first article in an artist creed, as an artist, that beauty is the best interpreter of God to man; that when he has got hold of beauty he has got hold of the surest key to the knowledge of God. Keats has said that beauty is Truth. Now, this is not true. But to us here, Beauty is, as Plato said, the splendour of Truth. The artist as an artist, must be content with the splendour and, through this splendour strive to convey the truth. He has no business with truth as such as the philosopher for instance has. He has no concern with conduct as such, as the moralist, for instance has. It is not his function to exhort men to good works or to prove things ; but merely to exhibit them. Plato thought a picture, for instance, was just a copy of an object a copy of the idea. It was Aristotle, Plato's pupil, who pointed out that, though a picture was in one sense certainly a copy and therefore something less than the object, in another sense it was something more than the object. It was, briefly, the idea of the object made visible to the eye. Art, therefore does not consist merely in line and colour, sound and image; but primarily in ideas. Beauty may not be useful. Beauty may not improve our minds. But beauty must please. Indeed, such is the inherent delightfulness of beauty that, by its magic touch, not only the ugly becomes pleasureable but even sorrow becomes

a joy. That is the explanation of the pleasure we feel in tragedy. What should shock us in actual life gives us pleasure in a tragedy. For tragedy makes experience significant; and by making it significant it makes it beautiful and by making it beautiful it makes it pleasant. And yet, it does not aim at pleasing; it only aims at exhibiting.

83. What does the artists do for most of us?
 (A) Artist educate us
 (B) Artist before us
 (C) Artist takes us away from reality
 (D) Artist enables us to see the beauty of the world. *Se*
84. Why does the artist "lend" his eyes to people?
 (A) So that they can see ~~Se~~
 (B) So that they condemn others
 (C) So that they can see and appreciate the beauty of the world *Se*
 (D) None of the above.
85. Explain "Nature imitates Art"
 (A) Art reflects the beauty of nature
 (B) Nature plays an important role in artistic creations
 (C) Majority of men do not see the beauty of things unless they have seen them painted. They see in Nature what art has taught them to see in it
 (D) Nature helps us to know about art.
86. What is the artist's first duty?
 (A) To love himself *Se*
 (B) To love others
 (C) To love beauty *Se*
 (D) To remain Aloof.
87. What is the surest key to the knowledge of God?
 (A) Your faith will not fail while God sustains it
 (B) It is to get hold of beauty, for beauty is the best interpreter of God to man *Se*
 (C) To know God requires firm faith
 (D) By reading sacred scripture.
88. What is the artists real function?
 (A) To prove things
 (B) To exhort men to good works
 (C) To create something
 (D) To exhibit things. *Se*
89. Which of the following words given below best replaces beauty used in the passage.
 (A) Elegance *Se*
 (B) Repellency
 (C) Imperfection
 (D) Blemish.
90. What is the Opposite of tragedy
 (A) Good fortune *Se*
 (B) Adversity
 (C) Unluckiness
 (D) Reverse.

22

ਭਾਗ-B

ਗਣਿਤ (ਦੁਭਾਸ਼ੀ) - ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 91-120

91. 0 (ਸਿਫਰ) ਇੱਕ ਸੰਖਿਆ ਹੈ।

- (A) ਪਰਿਮੇਯ 50
(C) ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ

- (B) ਅਪਰਿਮੇਯ
(D) ਗੈਰਵਾਸਤਵਿਕ

92. ਜੇਕਰ $\frac{1}{4a^2} + 4a^2 = 2$ ਹੋਵੇ ਤਾਂ $\frac{1}{2a} - 2a =$

①

- (A) 0 (ਸਿਫਰ) 89

- (C) 1

- (B) $\frac{1}{2}$

- (D) $\frac{1}{4}$

$$\left(\frac{1}{2a} - 2a\right)^2 = \frac{1 + 4a^2}{4a^2} - 2 = \frac{2-2}{4a^2} = 0$$

93. ਕਿਸ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ π (ਪਾਈ) ਦਾ ਮੁੱਲ $\frac{220}{70}$ ਅਤੇ $\frac{223}{71}$ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

- (A) ਲੈਂਬਰਟ
(C) ਕਾਰਲ ਫਰੈਡਰਿਕ ਗਾਸ

- (B) ਆਰਕੀਮੀਡੀਜ਼ 89
(D) ਗੋਟਫਰੀਡ ਲੈਬਨਿਜ਼

94. ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੰਜ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਹੈ

①

- (A) 2.5

- (C) 5.2

- (B) 3

- (D) 5.6 89

$$\frac{2+3+5+7+11}{5} = \frac{28}{5} = 5.6$$

95. ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਾ ਉੱਪ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

①

- (A) ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ

- (C) ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ

- (B) ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ 89

- (D) ਅਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ

96. $\sqrt[3]{7} \times \sqrt[3]{49} =$

①

- (A) $\sqrt{7}$

- (C) 7 89

- (B) 343

- (D) 49

97. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵੰਡ ਦੀ ਔਸਤ (ਮੱਧਮਾਨ) ਹੈ :

①

$1^2, 2^2, 3^2, \dots, n^2$

- (A) $\frac{n(n+1)(2n+1)}{6}$

- (C) $\frac{(n+1)(2n+1)}{6}$ 89

- (B) $\frac{n(n+1)^2}{4}$

- (D) $\frac{n(n+1)(2n+1)}{4}$

$$\sqrt[3]{7 \times 7 \times 7}$$

⑦

Paper-II

(18)

Section-B
Mathematics (Bilingual Section, Question Nos. 91-120)

91. 0 is a/an number.
(A) Rational (B) Irrational
(C) Natural (D) Non-Real.
92. If $\frac{1}{4a^2} + 4a^2 = 2$, then $\frac{1}{2a} - 2a =$
(A) 0 (zero) (B) $\frac{1}{2}$
(C) 1 (D) $\frac{1}{4}$.
93. Who showed that the exact value of π (pie) lies between $\frac{220}{70}$ and $\frac{223}{71}$?
(A) Lambert (B) Archimedes
(C) Carl Fredric Gauss (D) Gottfried Leibniz.
94. The mean of first five prime numbers is :
(A) 2.5 (B) 3
(C) 5.2 (D) 5.6.
95. Set of rational numbers is a subset of the set of :
(A) Natural numbers (B) Real numbers
(C) Integers (D) Irrational numbers.
96. $\sqrt[3]{7} \times \sqrt[3]{49} =$
(A) $\sqrt{7}$ (B) 343
(C) 7 (D) 49.
97. The mean of the following distribution is :
 $1^2, 2^2, 3^2, \dots, n^2$
(A) $\frac{n(n+1)(2n+1)}{6}$ (B) $\frac{n(n+1)^2}{4}$
(C) $\frac{(n+1)(2n+1)}{6}$ (D) $\frac{n(n+1)(2n+1)}{4}$.

①

98. ਹਿੰਦੂ-ਅਰਬੀ ਸੰਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ?
- (A) 9000 ~~3a~~ (B) 9999
(C) 99 (D) 8999.

99. 40,043 ਵਿੱਚ 4 ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ :

- (A) 30,690 (B) 39,069 ~~0-~~ 9999
(C) 39,690 (D) 39,960. ~~2a~~ - 999

100. $\left(\frac{625}{256}\right)^{-3/4} = \dots\dots\dots$

(A) $\frac{125}{64}$

(C) $\frac{16}{125}$

(B) $\frac{64}{125}$ ~~3a~~

(D) $\frac{25}{64}$

101. $x^6 - y^6 = \dots\dots\dots$

(A) $(x^4 - y^4)(x^2 + y^2)$ ~~F~~

(C) $(x^2 + y^2)(x^4 - x^2y^2 + y^4)$

(B) $(x^2 - y^2)(x^4 + x^2y^2 + y^4)$ ~~3a~~

(D) $(x^4 + y^4)(x^2 - xy + y^2)$.

102. ਜੇਕਰ $(a + b)^3 = a^3 + b^3$, ਹੇਠੋ ਤਾਂ

(A) $ab > 0$

(C) $a = 0$ ਜਾਂ $b = 0$ ਜਾਂ $a = -b$ ~~3a~~

(B) $ab < 0$

(D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ~~3a~~

103. ਜੇਕਰ ਵੇਚਮੁੱਲ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਲਾਭ ਤਿੱਗੁਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ

(A) $66\frac{2}{3}\%$

(B) 100% ~~3a~~

(C) $105\frac{1}{3}\%$

(D) 120%.

104. ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਕੋਨ (ਤ੍ਰਿਸ਼ਕੁ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੋਲੇ ਦੇ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਅਤੇ ਆਇਤਨ ਸਮਾਨ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੋਨ (ਤ੍ਰਿਸ਼ਕੁ) ਦੀ ਉਚਾਈ ਅਤੇ ਗੋਲੇ ਦੇ ਵਿਆਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ :

(A) 1 : 1

(C) 2 : 1 ~~3a~~

(B) 1 : 2

(D) 3 : 2

98. How many four digit numbers are there in the Hindu-Arabic Numeration system?

- (A) 9000 (B) 9999
(C) 99 (D) 8999.

99. The differences in the place values of 4 in 40,043 is :

- (A) 30,690 (B) 39,069
(C) 39,690 (D) 39,960.

100. $\left(\frac{625}{256}\right)^{-3/4} = \dots\dots\dots$

- (A) $\frac{125}{64}$ (B) $\frac{64}{125}$
(C) $\frac{16}{125}$ (D) $\frac{25}{64}$.

101. $x^6 - y^6 = \dots\dots\dots$

- (A) $(x^4 - y^4)(x^2 + y^2)$ (B) $(x^2 - y^2)(x^4 + x^2y^2 + y^4)$
(C) $(x^2 + y^2)(x^4 - x^2y^2 + y^4)$ (D) $(x^4 + y^4)(x^2 - xy + y^2)$.

102. If $(a + b)^3 = a^3 + b^3$, then

- (A) $ab > 0$ (B) $ab < 0$
(C) $a = 0$ or $b = 0$ or $a = -b$ (D) None of the above.

103. If selling price is doubled, the profit triples, then the profit percent is :

- (A) $66\frac{2}{3}\%$ (B) 100%
(C) $105\frac{1}{3}\%$ (D) 120%.

104. If a cone and a sphere have equal radii and have equal volumes, then the ratio between the height of the cone and the diameter of the sphere is

- (A) 1 : 1 (B) 1 : 2
(C) 2 : 1 (D) 3 : 2.

105.

ਜੇਕਰ 6 ਮੀ. ਅਤੇ 11 ਮੀ. ਉਚਾਈ ਵਾਲੇ ਦੋ ਖੰਡੇ ਇੱਕ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਦੂਰੀ 12 ਮੀ. ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਦੂਰੀ ਹੈ :

(A) 12 ਮੀ.

(B) 11 ਮੀ.

(C) 13 ਮੀ. *Sa*

(D) 15 ਮੀ.

7: 9: 9

3: 3: 5

21: 27: 45

7, 9, 15

106.

ਜੇਕਰ $A : B = 7 : 9$ ਅਤੇ $B : C = 3 : 5$, ਹੋਵੇ ਤਾਂ $A : B : C$ ਹੈ :

(A) 7 : 9 : 5

(B) 21 : 35 : 45

(C) 7 : 9 : 15 *Sa*

(D) 7 : 3 : 15.

107.

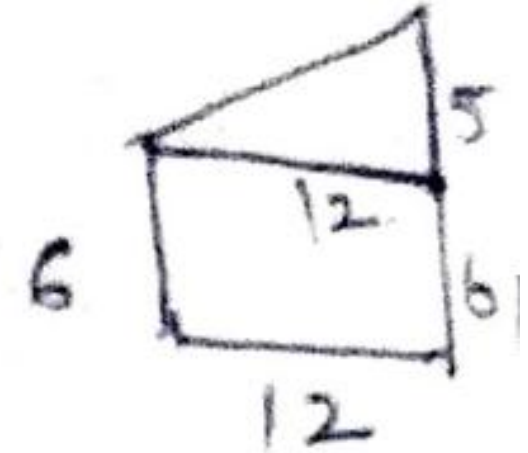
ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਦੀ ਸਮਮਿਤੀ ਰੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?

(A) ਸਮਭੁਜੀ ਤ੍ਰਿਭੁਜ

(B) ਬਿਖਮਭੁਜੀ ਤ੍ਰਿਭੁਜ *Sa*

(C) ਆਇਤ

(D) ਸਮਦੋਭੁਜੀ

108.

ਉਸ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ, ਜਿਸ ਦੀ ਘੁੰਮਣ ਸਮਮਿਤੀ ਦਾ ਕ੍ਰਮ 1 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ, ਪਰੰਤੂ ਰੇਖਾ ਸਮਮਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ।

(A) ਵਰਗ

(B) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ *Sa*

(C) ਆਇਤ

(D) ਸਮਚਤੁਰਭੁਜ

109.

ਇੱਕ ਆਇਤਾਕਾਰ ਖੇਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ 5 : 4 ਹੈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ, ਲੰਬਾਈ ਨਾਲੋਂ 5x : 4x ਹੈ ਤਾਂ ਖੇਤ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੋਵੇਗਾ :

(A) 260 ਮੀ.

(B) 280 ਮੀ.

(C) 360 ਮੀ. *Sa*

(D) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

110.

ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਅੰਕੜਾ ਸਮੂਹ ਲਈ ਮੱਧਮਾਨ 2 ਅਤੇ ਮੱਧਿਕਾ 3 ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਅੰਕੜੇ ਦਾ ਬਹੁਲਕ ਹੈ :

(A) 3

(B) 5 *ਕਿ*

(C) 6

(D) 7

2(5x+4x)

3x9x

18x

111.

5 ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੱਧਮਾਨ 18 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸੰਖਿਆ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੱਧਮਾਨ ਹੈ। ਹਟਾਈ ਗਈ ਸੰਖਿਆ ਹੈ :

(A) 90

(B) 64

(C) 26 *Sa*

(D) 36.

112.

'ਰੇਖਾ ਗਣਿਤ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ' ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

(A) ਪਾਈਥਾਗੋਰਸ

(B) ਆਰਕੀਮਿਡੀਜ਼

(C) ਯੂਕਲਿਡ

(D) ਬੇਲਜ਼

Paper-II

(22)

105. Two poles of height 6 m and 11 m stand on a playground. If the distance between their feet is 12 m, then the distance between their tops is :
- (A) 12 m (B) 11 m
(C) 13 m (D) 15 m.
106. If $A : B = 7 : 9$ and $B : C = 3 : 5$, then $A : B : C$ is :
- (A) 7 : 9 : 5 (B) 21 : 35 : 45
(C) 7 : 9 : 15 (D) 7 : 3 : 15.
107. Which of the following has no line of symmetry?
- (A) Equilateral Triangle (B) Scalene Triangle
(C) Rectangle (D) Isosceles Triangle.
108. Name a quadrilateral with a rotational symmetry of order more than 1, but not a line symmetry:
- (A) Square (B) Parallelogram
(C) Rectangle (D) Rhombus.
109. The ratio between the length and breadth of a rectangular field is 5 : 4. If the breadth is 20 meters less than the length, the perimeter of the field is :
- (A) 260 m (B) 280 m
(C) 360 m (D) None of these.
110. For a data, the mean is 2 and median is 3, then mode of data is :
- (A) 3 (B) 5
(C) 6 (D) 7.
111. The mean of 5 numbers is 18. If a number is excluded the mean becomes 16. The excluded number is :
- (A) 90 (B) 64
(C) 26 (D) 36.
112. Who is known as father of 'Geometry'?
- (A) Pythagoras (B) Archimedes
(C) Euclid (D) Thales.

113. ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਾਰਨ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ? ①
- (A) ਉਪਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (B) ਅਨੁਸਾਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- (C) ਸੰਸਥਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (D) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
114. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ?
- (A) ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ (B) ਪ੍ਰਤਿਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ
- (C) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰ-ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ (D) ਪ੍ਰਤਿਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ
115. ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੈ
- (A) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (B) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ
- (C) ਪ੍ਰਤਿਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ (D) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
116. ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ ①
- (A) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (B) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- (C) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (D) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
117. ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ
- "ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ।"
- (A) ਰਾਸ਼ਟਰ (B) ਪ੍ਰਤਿਰਾਸ਼ਟਰ
- (C) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (D) ਪ੍ਰਤਿਰਾਸ਼ਟਰ
118. ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ
- "ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ।"
- (A) ਰਾਸ਼ਟਰ (B) ਪ੍ਰਤਿਰਾਸ਼ਟਰ
- (C) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (D) ਪ੍ਰਤਿਰਾਸ਼ਟਰ
119. ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ
- (A) ਰਾਸ਼ਟਰ (B) ਰਾਸ਼ਟਰ
- (C) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (D) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
120. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੈ
- (A) ਰਾਸ਼ਟਰ (B) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ
- (C) ਰਾਸ਼ਟਰ (D) ਰਾਸ਼ਟਰ

113. Which of the following is not a value of teaching mathematics?
(A) Utilitarian value (B) Disciplinary value
(C) Intellectual value (D) Religious value.
114. Which of the following is the best method for teaching Geometrical Theorems at secondary school level?
(A) Lecture method (B) Laboratory method
(C) Analytic-Synthetic method (D) Traditional method.
115. Mathematical formulae can be deduced by :
(A) Inductive method (B) Deductive method
(C) Laboratory method (D) Discussion method.
116. A scientific evaluation procedure for mathematics students is based on :
(A) Objective Type Questions (B) Essay Type Questions
(C) Oral Testing (D) All of these.
117. Who said :
"Mathematics is the gate and key of all the sciences".
(A) Bacon (B) Pluto
(C) Aryabhatta (D) Pythagoras.
118. Who said :
"Mathematics is the mirror of civilization".
(A) Bacon (B) Newton
(C) Galileo (D) Hogben.
119. The Project method of teaching was developed by :
(A) Bloom (B) Herbert
(C) John Dewey (D) Kilpatric.
120. Meaning of the word 'Heurisco' is :
(A) To Discover (B) To Learn
(C) To Think (D) To Know.

113. Which of the following is not a value of teaching mathematics?

- (A) Utilitarian value
- (B) Disciplinary value
- (C) Intellectual value
- (D) Religious value.

114. Which of the following is the best method for teaching Geometrical Theorems at secondary school level?

- (A) Lecture method
- (B) Laboratory method
- (C) Analytic-Synthetic method
- (D) Traditional method.

115. Mathematical formulae can be deduced by :

- (A) Inductive method
- (B) Deductive method
- (C) Laboratory method
- (D) Discussion method.

116. A scientific evaluation procedure for mathematics students is based on :

- (A) Objective Type Questions
- (B) Essay Type Questions
- (C) Oral Testing
- (D) All of these.

117. Who said :

"Mathematics is the gate and key of all the sciences".

- (A) Bacon
- (B) Pluto
- (C) Aryabhatta
- (D) Pythagoras.

118. Who said :

"Mathematics is the mirror of civilization".

- (A) Bacon
- (B) Newton
- (C) Galileo
- (D) Hogben.

119. The Project method of teaching was developed by :

- (A) Bloom
- (B) Herbert
- (C) John Dewey
- (D) Kilpatric.

120. Meaning of the word 'Heurisco' is :

- (A) To Discover
- (B) To Learn
- (C) To Think
- (D) To Know.

(25)

121. ਮਨੁੱਖੀ ਅੱਖ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਭਾਗ ਰੰਗ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?
 (A) ਆਇਰਸ (B) ਕੋਨ
 (C) ਕਾਰਨੀਆ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
122. ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ?
 (A) ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ (B) ਵਖਰਾਅ (ਵਖਰੇਵਾਂ)
 (C) ਫੈਲਾਅ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
123. ਕਿਸ ਤਾਰਾਮੰਡਲ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 (A) ਸੀਰਿਯਸ (B) ਉਰਾਯਨ
 (C) ਕੈਸੀਯੋਪਿਯਾ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
124. ਅੰਤਰ ਰਿਸਾਵੀ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (A) ਨਲੀ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ (B) ਨਲੀ ਵਿਹੀਨ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ
 (C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
125. ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਆਕਸਾਈਡਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
 (A) ਤੇਜ਼ਾਬੀ (B) ਖਾਰਾ
 (C) ਨਾ ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਨਾ ਖਾਰਾ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
126. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਅਧਾਤ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣ ਤੇ ਅੱਗ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ?
 (A) ਸਲਫਰ (B) ਫਾਸਫੋਰਸ
 (C) ਕਾਰਬਨ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
127. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ ਗਲਤ ਹੈ?
 (A) ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (B) ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਮੱਲੜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
 (C) ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਅਕਾਰਬਨਿਕ ਪਦਾਰਥ ਹਨ।
 (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
128. 'ਟਾਈਟ੍ਰੇਸ਼ਨ' (Titration) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤਰ (Domain) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ?
 (A) ਬੋਧਵਾਦੀ (Cognitive) (B) ਭਾਵਨਾਤਮਕ (Affective)
 (C) ਸਾਈਕੋਮੋਟਰ (Psychomotor) (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
129. ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ/ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 (A) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ (B) ਹਿਯੂਰਿਸਟਿਕ (Heuristic) ਵਿਧੀ
 (C) ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਵਿਧੀ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
130. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਢੰਗ 'ਖੁਦ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਣ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ?
 (A) ਲੈਕਚਰ ਵਿਧੀ (B) ਲੈਕਚਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਧੀ
 (C) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

13

Science (Bilingual Section, Question Nos. 121 to 150)

10 marks
2 marks

121. Which part of human eye senses colour?
(A) Iris
(C) Cornea *Sc*
(B) Cones *Oth*
(D) None of the above. *doubt*
122. Rainbow is a natural phenomenon based on :
(A) Reflection *doubt*
(C) Dispersion *Oth*
(B) Diffraction
(D) None of the above.
123. Which constellation is also known as the Hunter?
(A) Sirius
(C) Cassiopeia
(B) Orion *Sc* *Oth*
(D) None of the above. *ff*
124. Endocrine glands are also known as :
(A) Duct glands
(C) Both of the above
(B) Ductless glands *Sc* *Oth*
(D) None of the above.
125. Generally, metallic oxides are :
(A) Acidic in nature
(C) Neutral
(B) Basic in nature *Sc* *Oth*
(D) None of the above.
126. Which of the following non-metal catches fire if exposed to air?
(A) Sulphur
(C) Carbon *f*
(B) Phosphorous *Sc* *Oth*
(D) None of the above.
127. Which of the following is false?
(A) Fertilizers are prepared in factories *f*
(C) Fertilizers are inorganic salts
(B) Fertilizers provide humus to the soil *Sc* *Oth*
(D) None of the above.
128. 'Titration' incorporates which of the following domains of learning?
(A) Cognitive
(C) Psychomotor
(B) Affective
(D) All the above. *Sc* *Oth*
129. Scientific method is also known as :
(A) Project method
(C) Problem-solving method *Sc* *Oth*
(B) Heuristic method
(D) None of the above.
130. Which of the following methods is based upon the principle of 'learning by doing'?
(A) Lecture method
(C) Project method *Oth*
(B) Lecture-cum-demonstration method
(D) All the above. *Sc*

131. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਪਹੁੰਚ (Approach) ਸਾਈਕੋਮੋਟਰ (Psychomotor) ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗੀ?
- (A) ਕਲਾਮਹੁਮ ਅਧਿਆਪਨ (B) ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ
(C) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਲਾ ਦਾ ਕੰਮ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
132. ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ (Teaching aids) ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਸਥਾਨ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- (A) ਸਹੀ (B) ਗਲਤ
(C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
133. ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਧਾਨ-ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮਲਾਕਣ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- (A) ਵੇਗਲ ਦੀ ਸਪਾਟ ਚੈੱਕ ਮਲਾਕਣ ਸਕੇਲ (B) ਬਲੂਮ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (Taxonomy)
(C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
134. ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਮਲਾਕਣ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
- (A) ਲਿਖਿਤ ਕਿਸਮ ਦਾ ਟੈਸਟ (B) ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਟੈਸਟ
(C) ਵੇਖ-ਵੇਖ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
135. ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਆਪਨ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ?
- (A) ਸਥਾਪਨ ਮਲਾਕਣ (Placement Evaluation)
(B) ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਲਾਕਣ (Formative Evaluation)
(C) ਸੰਖੇਪ ਮਲਾਕਣ (Summative Evaluation)
(D) ਨਿਦਾਨਿਕ ਜਾਂਚ (Diagnostic Testing)
136. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਡ (Projected) ਹੈ?
- (A) ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ (B) ਸਲਾਈਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ
(C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
137. ਲਾਈਕੇਨ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੁਹਿਜੀਵੀ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਕਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- (A) ਕਾਈ ਅਤੇ ਉੱਲੀ (B) ਕਾਈ ਅਤੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ
(C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
138. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗਲਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲਵੇਗਾ?
- (A) ਉਨੀ ਕੱਪੜੇ (B) ਧਾਤੂ ਦੇ ਕੈਨ
(C) ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਲਿਫਾਫੇ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
139. ਜਦੋਂ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਿੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਜੰਮੀ ਹਲਕੀ ਪਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- (A) ਕਾਪਰ ਹਾਈਡ੍ਰੋਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਕਾਪਰ ਕਾਰਬੋਨੇਟ
(B) ਕਾਪਰ ਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਕਾਪਰ ਕਾਰਬੋਨੇਟ
(C) ਕਾਪਰ ਹਾਈਡ੍ਰੋਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਕਾਪਰ ਆਕਸਾਈਡ
(D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
140. 'ਬਿਟੁਮਨ' ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪੈਟ੍ਰੋਲੀਅਮ ਉਪਜ ਹੈ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
- (A) ਰੰਗ (B) ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ
(C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

131. Which of the following is the best approach of teaching science for achieving the psychomotor objectives?
 (A) Classroom teaching
 (B) Home Assignments
 (C) Laboratory work *Sen or*
 (D) All the above.
132. Teaching aids can replace a teacher :
 (A) True *(V)*
 (B) False *Sen or* *(F)*
 (C) Both the above
 (D) None of the above.
133. A good Science text book can be evaluated on the basis of :
 (A) Vogel's spot check Evaluation Scale *Sen*
 (B) Bloom's Taxonomy
 (C) Both the above
 (D) None of the above.
134. Evaluation in science should be based upon :
 (A) Written type tests *(V)*
 (B) Performance type tests *F*
 (C) A variety of techniques *Sen or*
 (D) None of the above.
135. Remedial teaching is based upon :
 (A) Placement evaluation *(V)*
 (B) Formative evaluation *F*
 (C) Summative evaluation
 (D) Diagnostic testing. *Sen*
136. Which of the following is a projected aid?
 (A) Television
 (B) Slide projector *Sen*
 (C) Both the above *Sen or*
 (D) None of the above. *F*
137. In case of lichens, the symbiotic relationship exists between :
 (A) An alga and fungus *Sen or*
 (B) An alga and bacteria *F*
 (C) Both the above
 (D) None of the above.
138. Which of the following will take maximum time to degenerate?
 (A) Woolen clothes *Sen*
 (B) Metal Cans *doubt*
 (C) Plastic Bags *200*
 (D) None of the above. *Pt*
139. The green coating on a copper vessel when it is exposed to moist air for a long time consists of
 (A) Copper hydroxide and copper carbonate *Sen or*
 (B) Copper oxide and copper carbonate
 (C) Copper hydroxide and copper oxide
 (D) None of the above.
140. 'Bitumen' a petroleum product is used in :
 (A) Paints
 (B) Road surfacing
 (C) Both the above *Sen or*
 (D) None of the above.

141. ਲਾਲ ਅੰਕੜਾ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ?
 (A) ਖਤਰੇ ਦੇ ਕਗਾਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ (B) ਪੌਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ
 (C) ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
142. ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਟਰਾਲੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ?
 (A) ਬਲ ਲਗਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ (B) ਧੱਕਣਾ ਪਵੇਗਾ
 (C) ਖਿੱਚਣਾ ਪਵੇਗਾ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ।
143. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਰਗੜ ਦੇ ਵਧਦੇ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ:
 (A) ਵੇਲਣੀ, ਸਥਿਤਿਕ, ਸਰਕਣਸ਼ੀਲ (B) ਵੇਲਣੀ, ਸਰਕਣਸ਼ੀਲ, ਸਥਿਤਿਕ
 (C) ਸਥਿਤਿਕ, ਸਰਕਣਸ਼ੀਲ, ਵੇਲਣੀ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
144. ਮਨੁੱਖੀ ਕੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅਵਿਰਤੀ ਹੈ:
 (A) 20 ਤੋਂ 20,000 Hz (B) 50 ਤੋਂ 50,000 Hz
 (C) 10 ਤੋਂ 10,000 Hz (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
145. ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਭਾਗ, ਬਾਥਰੂਮ ਦੀਆਂ ਟੂਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪਹੀਆਂ ਦੇ ਰਿੰਗ ਉੱਤੇ ਦਾ ਮੁਲੰਮਾਕਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (A) ਕਰੋਮਿਅਮ (B) ਟਿਨ
 (C) ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
146. ਭੂਚਾਲ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਆਵੇਗਾ, ਕੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?
 (A) ਹਾਂ (B) ਨਹੀਂ
 (C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
147. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਲੋਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਥਣਧਾਰੀ (Mammal) ਕਿਹੜਾ ਸੀ?
 (A) ਇੱਕ ਹਾਥੀ (B) ਡੌਲੀ ਭੇਡ
 (C) ਹਾਈਡ੍ਰਾ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
148. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਟਿੱਕ ਕਰੋ:
 (A) ਉੱਨ ਉਤਾਰਨਾ, ਅਭਿਮਾਰਜਨ, ਛੰਟਾਈ, ਬੁਰ ਚੁਣਨਾ, ਰੰਗਾਈ, ਧਾਗਾ, ਬਣਾਉਣਾ
 (B) ਅਭਿਮਾਰਜਨ, ਛੰਟਾਈ, ਉੱਨ ਉਤਾਰਨਾ, ਬੁਰ ਚੁਣਨਾ, ਧਾਗਾ ਬਣਾਉਣਾ, ਰੰਗਾਈ
 (C) ਉੱਨ ਉਤਾਰਨਾ, ਬੁਰ ਚੁਣਨਾ, ਛੰਟਾਈ, ਅਭਿਮਾਰਜਨ, ਰੰਗਾਈ, ਧਾਗਾ ਬਣਾਉਣਾ
 (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
149. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰਸਾਇਣਿਕ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 (A) ਕੋਲੇ ਦਾ ਜਲਣਾ (B) ਭੋਜਨ ਦਾ ਪਾਚਨ ਹੋਣਾ (Digestion)
 (C) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
150. ਡੱਡੂ ਸਾਹ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ?
 (A) ਚਮੜੀ (B) ਫੇਫੜੇ
 (C) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

141. Red Data Book contains a record of :
(A) Endangered species *se on*
(C) Animal species

(B) Plant species
(D) All the above.

142. To move a loaded trolley, we have to
(A) Apply force
(C) Pull

(B) Push *se on*
(D) All the above.

143. Arrange the following in increasing order of friction :

(A) Rolling, static, sliding
(C) Static, sliding, rolling

(B) Rolling, sliding, static *se on*
(D) None of the above.

144. The range of audible frequencies for human ear is :

(A) 20 to 20,000 Hz *se on*
(C) 10 to 10,000 Hz

(B) 50 to 50,000 Hz
(D) None of the above.

145. plating is done on car parts, bath taps and wheel rims.

(A) Chromium *se on*
(C) Aluminium

(B) Tin
(D) None of the above.

146. Is it possible to predict when and where the earthquake may occur?

(A) Yes *se on*
(C) Both the above

(B) No
(D) None of the above.

doubt marks **F**

147. The first mammal to be cloned was

(A) An elephant
(C) Hydra

(B) Dolly sheep *se on*
(D) None of the above.

148. Tick the correct sequence :

(A) Shearing, scouring, sorting, burring, dyeing, rolling
(B) Scouring, sorting, shearing, burring, rolling, dyeing
(C) Shearing, burring, sorting, scouring, dyeing, rolling *se on*
(D) None of the above.

F

149. Which of the following is not a chemical change?

(A) Burning of coal
(C) Photosynthesis

(B) Digestion of food
(D) None of the above. *se on*

150. Frogs breathe through :

(A) Skin
(C) Both the above *se on*

(B) Lungs
(D) None of the above.

91. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ?
 (A) ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ
 (B) ਹਾਸਤਿਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ
 (C) ਕੌਮ ਡਰਾਮਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ
 (D) ਵਿਪਲੋਰਸ ਮਾਰੇ
92. ਭੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?
 (A) 1920
 (B) 1910
 (C) 1915
 (D) 1905
93. ਹਫ਼ੀਪਾ ਸੰਗ੍ਰਿਹਤਾ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਿਸਨੇ ਕਰਵਾਈ?
 (A) ਦਇਆ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ
 (B) ਰਘੁਲ ਦਾਸ ਬੈਨਰਜੀ
 (C) ਸਿਕਾਲੇ
 (D) ਬੀ. ਕੇ. ਬਾਪਰ
94. ਪੰਜਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਪਤਨ ਕਿਸ ਦੇ ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਹੋਇਆ।
 (A) ਚਾਲੁਕਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ
 (B) ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ
 (C) ਹੂਣਾਂ ਦਾ ਹਮਲਾ
 (D) ਪਲਵਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ
95. ਸਕ-ਸੰਮਤ (ਕੈਲੈਂਡਰ) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਸਨੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀ?
 (A) 58 ਈ. ਪੂ. ਵਿਚ ਕਦੋਡੀਸਸ ਨੇ
 (B) 78 ਈ. ਵਿਚ ਰੁਦਰਦਮਨ ਪਹਿਲੇ ਨੇ
 (C) 58 ਈ. ਪੂ. ਵਿਚ ਵਿਕਰਮਾਦਿਤਿਆ ਨੇ
 (D) 78 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਕਨਿਸਕ ਨੇ
96. ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਸੁਲਤਾਨ ਕੌਣ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਨਿਯਮਤ ਮੁਦਰਾ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾ ਕੀਤਾ?
 (A) ਬਲਬਨ
 (B) ਆਰਾਮ ਸ਼ਾਹ
 (C) ਅਲਤਮਸ਼
 (D) ਨਸੀਰੁੱਦੀਨ ਮਹਮੂਦ
97. ਮੱਧ ਕਾਲ ਵਿਚ 'ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਅਕਬਰੀ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ?
 (A) ਮੁਹੰਮਦ ਹੁਸੈਨ
 (B) ਮਲਿਕ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਯਸੀ
 (C) ਅਬੁਲ ਫਜ਼ਲ
 (D) ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ
98. ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਚਾਰ ਮੀਨਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਸਨੇ ਕਰਵਾਇਆ?
 (A) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇਵ ਰਾਏ
 (B) ਮੁਹੰਮਦ ਕੁਲੀ ਕੁਤਬ ਸ਼ਾਹ
 (C) ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ
 (D) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ

OR
Social Studies/Social Science (Bilingual Section, Question Nos. 91 to 150)

91. Which of the following is Fundamental Right?
- (A) Right to Property (B) Right to freedom of religion
(C) Right to Work (D) All of these.
92. In which year Bengal was divided into two parts?
- (A) 1920 (B) 1910
(C) 1915 (D) 1905.
93. Who is excavator of Harappa site?
- (A) Daya Ram Sahni (B) Rakhal Das Bannerji
(C) Mackey (D) B.K. Thapar.
94. Gupta Empire declined in the fifth century A.D. as a consequence of
- (A) Chalukya raids (B) Greek invasion
(C) Hun invasion (D) Pallava raids.
95. Who started Saka Era and when?
- (A) Kadphises in 58 BC (B) Rudradaman-I in 78 AD
(C) Vikramaditya in 58 BC (D) Kanishka in 78 AD.
96. Who was the first Sultan of Delhi to issue regular currency and to declare Delhi as capital of his empire?
- (A) Balban (B) Aram Shah
(C) Illitutmish (D) Nasiruddin Mahmud.
97. The medieval Indian literary work 'Darbar-e-Akbari' was written by
- (A) Muhammad Hussain (B) Malik Muhammad Jayasi
(C) Abul Fazl (D) Amir Khusrau.
98. Who build Charminar of Hyderabad?
- (A) Krishan Dev Rai (B) Muhammad Quli Qutb Shah
(C) Nadir Shah (D) Aurangzeb.

99. ਸਾਈਮਨ ਕਮੀਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕਿਓਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?
- (A) ਮਾਰਲੇ-ਮਿਟੋ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਲਈ।
 (B) ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗਣਤੰਤਰ ਰਾਜ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ।
 (C) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਧਿਨਿਯਮ 1919 ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ।
 (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
100. ਗਾਂਧੀ-ਇਰਵਿਨ ਸਮਝੌਤਾ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?
- (A) 23 ਸਤੰਬਰ 1932
 (B) 15 ਮਾਰਚ 1933
 (C) 05 ਮਾਰਚ 1931
 (D) 10 ਫਰਵਰੀ 1930
101. ਮਰਮੂਦ ਗਜਨਵੀ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਹਮਲਾ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ?
- (A) 1004 ਈਸਵੀ - 1005 ਈਸਵੀ
 (B) 1006 ਈਸਵੀ - 1007 ਈਸਵੀ
 (C) 1000 ਈਸਵੀ - 1001 ਈਸਵੀ
 (D) 998 ਈਸਵੀ - 999 ਈਸਵੀ
102. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਜੋੜਾ ਸਹੀ ਹੈ?
- (A) ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲੜਾਈ : 1764
 (B) ਰੈਗੂਲੇਟਿੰਗ ਐਕਟ : 1773
 (C) ਪਿਟਸ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ : 1761
 (D) ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਸੰਧੀ : 1784
103. ਭਾਰਤ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਕੌਣ ਸੀ?
- (A) ਐਮ. ਕੇ. ਗਾਂਧੀ
 (B) ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਰੈਡੀਆਰ
 (C) ਵਲੱਬਭਾਈ ਪਟੇਲ
 (D) ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਗੋਪਾਲਾਚਾਰੀਆਂ।
104. ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੱਥੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ?
- (A) ਰਾਜਸਥਾਨ
 (B) ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ
 (C) ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
 (D) ਕੇਰਲਾ
105. ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਵਲ ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਕਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਇਆ?
- (A) ਗੁਲਾਮ ਪ੍ਰਥਾ
 (B) ਜ਼ਮੀਨਦਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ
 (C) ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ
 (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

- Why Simon Commission was established?
- To enquire into the working of the Marley-Minto reforms.
 - To declare India as republic State
 - To enquire into the working of the Govt. of India Act, 1919 and to suggest further reforms in the system of administration
 - None of these.
100. When was Gandhi-Irvin Pact taken place?
- September 23, 1932
 - March 15, 1933
 - March 5, 1931
 - February 10, 1930.
101. The first invasion of India by Mahmud Ghazni was in
- 1004 (AD) - 1005 (AD)
 - 1006 (AD) - 1007 (AD)
 - 1000 (AD) - 1001 (AD)
 - 998 (AD) - 999 (AD).
102. Which of the following is correctly matched?
- Third battle of Panipat : 1764
 - Regulating Act : 1773
 - Pitt's India Act : 1761
 - Treaty of Allahabad : 1784.
103. Who was first Indian to become Governor General of India ?
- M.K. Gandhi
 - Ramaswamy Reddiar
 - Vallabhbhai Patel
 - Chakravarti Raja Gopalacharya.
104. Panchayati Raj System was first introduced in
- Rajasthan
 - Tamil Nadu
 - Andhra Pradesh
 - Kerala.
105. The American Civil War saw the end of
- Slavery
 - Land lordism
 - Monarchy
 - None of the above.

106. 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਚੀਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਕਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਦਾ ਆਯਾਤ ਕੀਤਾ?
- (A) ਚਾਹ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮ (B) ਖੰਡ
(C) ਕਪਾਹ (D) ਪਟਸਨ
107. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?
- (A) ਸੰਸਦੀ ਸਰਕਾਰ (B) ਸੰਘਾਤਮਕ ਸਰਕਾਰ
(C) ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ (D) ਲਿਖਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ
108. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ।
- (A) ਵਿਅਕਤੀਗਤਤਾ (B) ਬਰਾਬਰੀ
(C) ਪਹਿਚਾਣ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
109. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਚੋਣਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:
- (A) ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ (M.P.) (B) ਵਿਧਾਇਕ (M.L.A.)
(C) ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ (D) ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ
110. ਰਾਜਸਭਾ ਲਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕਿੰਨੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਸਜਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
- (A) 238, 12 (B) 233, 12
(C) 240, 10 (D) 242, 8
111. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਝਗੜੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
- (A) ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (B) ਸੰਸਦ
(C) ਸਰਵ-ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ (D) ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
112. ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਖਰਤਾ ਦਿਵਸ ਕਦੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- (A) 08 ਸਤੰਬਰ (B) 02 ਅਕਤੂਬਰ
(C) 15 ਜੁਲਾਈ (D) 14 ਨਵੰਬਰ
113. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਹਨ।
- (A) 09 (B) 10
(C) 11 (D) 12

97. In the late 18th century which of the following goods was brought by English East India Company from China?

- (A) Tea and Silk
- (C) Cotton

- (B) Sugar
- (D) Jute.

98. Which of the following is not a feature of Indian Constitution?

- (A) Parliamentary form of government
- (B) Federal form of government
- (C) Double citizenship
- (D) A written constitution.

99. UNO emphasized the of all the human beings.

- (A) Individuality
- (B) Equality
- (C) Identity
- (D) None of the above.

100. President electoral college consists of

- (A) (M.P.) Member of Parliament
- (B) (M.L.A.) Member Legislature Assembly
- (C) Members of Gramsabha
- (D) Elected members of Parliaments and State Legislative.

110. How many elected and nominated members are there in Rajya Sabha?

- (A) 238, 12
- (B) 233, 12
- (C) 240, 10
- (D) 242, 8.

111. A dispute regarding the election of President is referred to the

- (A) Election Commission
- (B) Parliament
- (C) Supreme Court
- (D) Vice President.

112. World Literacy Day is celebrated on

- (A) 8th September
- (B) 2nd October
- (C) 15th July
- (D) 14th November.

113. Constitution of India contain schedules.

- (A) 9
- (B) 10
- (C) 11
- (D) 12.

114. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?
 (A) 1947 (B) 1951
 (C) 1956 (D) 1966
115. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲਈ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ (EVM) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੋਂ ਹੋਈ?
 (A) 2007 (B) 2004
 (C) 2003 (D) 1990
116. ਮਿਡ-ਡੇ-ਮੀਲ ਸਕੀਮ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ।
 (A) ਕੇਰਲ (B) ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ
 (C) ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (D) ਮੱਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
117. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਕਦੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ?
 (A) 04 ਅਗਸਤ, 2009 (B) 15 ਦਸੰਬਰ, 2002
 (C) 01 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2010 (D) 01 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2009
118. ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ।
 (A) ਨਾਰਵੇ (B) ਸਵੀਡਨ
 (C) ਆਇਰਲੈਂਡ (D) ਇੰਗਲੈਂਡ
119. ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?
 (A) 1918 (B) 1920
 (C) 1921 (D) 1919
120. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਖੇ ਹੈ।
 (A) ਹੇਗ (ਹਾਲੈਂਡ) (B) ਜਿਨੇਵਾ (ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ)
 (C) ਓਸਲੋ (ਨਾਰਵੇ) (D) ਲੰਦਨ (ਇੰਗਲੈਂਡ)
121. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ 'ਰੋਟੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ' ਬਣਿਆ?
 (A) ਭਾਰਤ (B) ਫ਼ਾਂਸ
 (C) ਅਮਰੀਕਾ (D) ਇੰਗਲੈਂਡ
122. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਪਾਰਕ ਫਸਲ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
 (A) ਚਾਵਲ (B) ਕਣਕ
 (C) ਕਪਾਹ (D) ਮੱਕੀ

14. In which year Indian states were reorganized on linguistic basis?
- (A) 1947 (B) 1951
(C) 1956 (D) 1966.
15. When EVM for the first time used in India for Lok Sabha election?
- (A) 2007 (B) 2004
(C) 2003 (D) 1990.
116. The Mid-Day Meal scheme was first implemented in the state of
- (A) Kerala (B) Tamil Nadu
(C) Maharashtra (D) Madhya Pradesh.
117. When was right to Education Act implemented in India?
- (A) 4th August, 2009 (B) 15th December, 2002
(C) 1st April, 2010 (D) 1st April, 2009.
118. Directive principles of the state policy were taken fromcountry.
- (A) Norway (B) Sweden
(C) Ireland (D) England.
119. When was Shiromani Akali Dal formed?
- (A) In 1918 (B) In 1920
(C) In 1921 (D) In 1919.
120. Head office of International Court of Justice is in
- (A) Hague (Holland) (B) Geneva (Switzerland)
(C) Oslo (Norway) (D) London (England).
121. Which one of the following countries became the bread basket of the world?
- (A) India (B) France
(C) America (D) England.
122. Which of the following is a commercial crop?
- (A) Rice (B) Wheat
(C) Cotton (D) Corn.

123. ਸੂਰਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਗੁਹਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘਟ ਸੰਘਣਾ (ਘਟ ਘਣਤਾ ਵਾਲਾ) ਹੈ?
 (A) ਮਿੱਥਰ (B) ਪ੍ਰਿਥਵੀ
 (C) ਸ਼ਨੀ (D) ਵਰੁਣ
124. ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤਹ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ% ਥਲ ਭਾਗ ਹੈ?
 (A) 20 (B) 25
 (C) 29 (D) 35
125. ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੱਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ?
 (A) ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ (B) ਉਰਜਾ/ਸ਼ਕਤੀ
 (C) ਕੱਚਾ ਮਾਲ (D) ਮਜ਼ਦੂਰ
126. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਖਰੀਫ਼ ਫਸਲ ਹੈ?
 (A) ਕਣਕ (B) ਸਰੋਂ
 (C) ਮੱਕੀ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
127. ਬਾਕਸਾਈਟ ਦਾ ਸਭੋਂ ਵੱਡਾ ਉਤਪਾਦਕ ਰਾਜ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
 (A) ਬਿਹਾਰ (B) ਉਡੀਸ਼ਾ
 (C) ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ (D) ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
128. “ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਪੌਦੇ ਆਪਣੇ ਭੌਤਿਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਅੰਤਰਨਿਰਭਰ ਅਤੇ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧਤ ਹਨ।”
 ਇਸ ਅੰਤਰਨਿਰਭਰਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਕੀ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 (A) ਭੌਤਕ ਵਾਤਾਵਰਨ (B) ਭੋਜਨ ਲੜੀ
 (C) ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
129. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਅੰਤਰਾਲ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 (A) ਉਚਾਈ ਵਿਚ ਅੰਤਰ (B) ਜਲ-ਸੰਗਠਨ ਵਿਚ ਅੰਤਰ
 (C) ਲੰਬਕਾਰ ਵਿਚ ਅੰਤਰ (D) ਵਿਥਕਾਰ ਵਿਚ ਅੰਤਰ
130. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਹੈ?
 (A) ਭਾਰਤ (B) ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ
 (C) ਅਰਬ (D) (A) ਅਤੇ (B) ਦੋਵੇਂ

123. Which is the least dense planet of solar system?

- (A) Mercury
- (C) Saturn

- (B) Earth
- (D) Neptune.

124. Land covers only about % of the total surface area of the earth's surface.

- (A) 20
- (C) 29

- (B) 25
- (D) 35.

125. Which of the following does not affect the location of Industries?

- (A) Per capita income
- (C) Raw material

- (B) Energy/Power
- (D) Labour.

126. Which of the following is Kharif crop?

- (A) Wheat
- (C) Maize

- (B) Mustard
- (D) None of the above.

127. Which state is the largest producer of bauxite?

- (A) Bihar
- (C) West Bengal

- (B) Odisha
- (D) Arunachal Pradesh.

128. "All the plants and animals in an area are interdependent and interrelated to each other in their physical environment." What is the name given to this interrelationship and interdependence?

- (A) Physical environment
- (C) Ecosystem

- (B) Food chain
- (D) All the above.

129. There is difference in the duration of sunlight at different places due to

- (A) Difference in altitudes
- (C) Difference in longitude

- (B) Difference in water-bodies
- (D) Difference in latitude.

130. Which of the following is the largest peninsula?

- (A) India
- (C) Arabia

- (B) South Africa
- (D) Both (A) and (B).

131. ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਅਤੇ ਲੋਹ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦੌਰਾ ਜੋੜਦਾ ਹੈ?
 (A) ਰੋਹਤਾਸ ਦੌਰਾ
 (B) ਮਾਨਾ ਦੌਰਾ
 (C) ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਦੌਰਾ
 (D) ਨਾਥੂਲਾ ਦੌਰਾ
132. ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਾਨਕ ਮਧਿਆਨ (ਮਿਆਰੀ ਮੈਰੀਡਿਅਨ) ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
 (A) $60^{\circ} 30'$ ਪੂਰਬ
 (B) $75^{\circ} 30'$ ਪੂਰਬ
 (C) $90^{\circ} 30'$ ਪੂਰਬ
 (D) $82^{\circ} 30'$ ਪੂਰਬ
133. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰਕ ਰੇਖਾ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੀ?
 (A) ਰਾਜਸਥਾਨ
 (B) ਉਡੀਸ਼ਾ
 (C) ਛੱਤੀਸਗੜ
 (D) ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ
134. ਖਰੀਫ਼ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
 (A) ਫਰਵਰੀ ਅਤੇ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ
 (B) ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿੱਚ
 (C) ਜੁਲਾਈ ਅਤੇ ਅਗਸਤ ਵਿੱਚ
 (D) ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ
135. ਲੈਟੇਰਾਈਟ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 (A) ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਵਰਖਾ
 (B) ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਵਰਖਾ
 (C) ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਵੱਧ ਵਰਖਾ
 (D) ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਵੱਧ ਵਰਖਾ
136. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ “ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰੀ ਗਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਕੌਸ਼ਲ ਅਤੇ ਰਵੱਈਆ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਵੈ-ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣਾ।
 (A) ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ (1952-53)
 (B) ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਰੀਕੁਲਮ ਫਰੇਮਵਰਕ ਫਾਰ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (2000)
 (C) ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਲਿਸੀ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (1986)
 (D) ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ
137. ਬਲੂਮਸ ਟੈਕਸਟਬੁਕ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 (A) ਗਿਆਨ
 (B) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
 (C) ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ
 (D) ਜਵਾਬ

131. Which pass links Srinagar to Leh?

- (A) Rohtas Pass
- (C) Zojila Pass

- (B) Mana Pass
- (D) Nathula Pass.

132. Which of the following is the Standard Meridian of India?

- (A) $60^{\circ}30' E$
- (C) $90^{\circ}30' E$

- (B) $75^{\circ}30' E$
- (D) $82^{\circ}30' E$

133. Which of the following states are not crossed by Tropic of Cancer?

- (A) Rajasthan
- (C) Chhatisgarh

- (B) Odisha
- (D) Tripura.

134. Kharif crops are harvested in?

- (A) Between February and March
- (C) Between July and August

- (B) Between March and April
- (D) Between September and October.

135. Laterite soil is developed in area with

- (A) Low temperature and Low Rainfall
- (B) High temperature and Low Rainfall
- (C) Low temperature and Heavy Rainfall
- (D) High temperature and Heavy Rainfall.

136. According to "Social Science aims at providing students essential knowledge, skills and attitude necessary for self-development also for becoming an effective and contributing member of society."

- (A) Secondary Education Commission (1952-53)
- (B) National Curriculum Framework for School Education (2000)
- (C) National Policy of Education (1986)
- (D) University Education Commission (1948-49).

137. Which of the following is not included in cognitive domain of Bloom's Taxonomy of Educational objectives?

- (A) Knowledge
- (C) Synthesis

- (B) Analysis
- (D) Responding.

138. ਇਨਕਵਾਇਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਮਾਡਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਕੀਤਾ।
 (A) ਜੈਰੋਮ ਬਰੂਨਰ (1979) (B) ਰਿਚਰਡ ਸਚਮੈਨ (1962)
 (C) ਸੂਜੈਨ ਐਸ. ਐਲਿਸ (1979) (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
139. ਨੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ-ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਨੁਭਵ (Enactive) ਜਿਸ ਅਨੁਭਵ (Iconic) ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਅਨੁਭਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਮੂਰਤ ਅਨੁਭਵ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (A) ਐਡਗਰ ਡੇਲ (1946) (B) ਮੋਡੋਤ (1950)
 (C) ਜੌਹਨ ਐਡਮਸ (1910) (D) ਮੋਲੈਂਡਾ (2003)
140. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ-ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਕਿਹੜੀ ਯੋਗਤਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 (A) ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਬੀ. ਏ.
 (B) ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਬੀ. ਐਡ.
 (C) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਧਿਆਪਕ ਯੋਗਤਾ ਟੈਸਟ (PSTET)
 (D) ਐਮ. ਏ.
141. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟੇਡ ਟੀਚਿੰਗ ਏਡ ਹੈ।
 (A) ਫਿਲਮਾਂ (B) ਫਿਲਮ ਸਟਰੀਪ
 (C) ਸਲਾਈਡ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
142. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਂਦੀ:
 (A) ਸੰਕੇਦਰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ (B) ਸਤਹੀ ਪਹੁੰਚ
 (C) ਸਹਿਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ (D) ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਹੁੰਚ
143. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਟੀਚਿੰਗ-ਏਡ ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ?
 (A) ਬੁਲੇਟਨ ਬੋਰਡ (B) ਬੁਲੈਕ ਬੋਰਡ
 (C) ਕੰਪਿਊਟਰ (D) ਮਾਡਲ
144. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (Maxim) ਹੈ?
 (A) ਅਮੂਰਤ ਤੋਂ ਮੂਰਤ (Abstract to concrete)
 (B) ਖਾਸ ਤੋਂ ਆਮ (Particular to General)
 (C) ਅਗਿਆਤ ਤੋਂ ਗਿਆਤ (Unknown to known)
 (D) ਔਖੇ ਤੋਂ ਸੌਖੇ ਵੱਲ (Complex to simple)

138. Inquiry training model was developed by _____
- (A) Jerome Bruner (1979) (B) Richard Suchman (1962)
(C) Susan S. Ellis (1979) (D) None of the above.
139. _____ classified the learning experience in three forms including direct experience (Enactive), Pictorial experience (Iconic) and symbolic experience which are termed as highly abstract experience.
- (A) Edger Dale (1946) (B) Moffatt (1950)
(C) Johan Adams (1910) (D) Molenda (2003).
140. What is not essential academic/professional qualification required for being a Social Studies teacher in Punjab?
- (A) B.A. with relevant subjects
(B) B.Ed. with relevant pedagogy subject
(C) Punjab State Teacher Eligibility Test (PSTET)
(D) M.A.
141. Projected teaching aids for teaching social science are
- (A) Films (B) Film strips
(C) Slides (D) All the above.
142. Which of the following is not the approach of organizing curriculum of Social Science?
- (A) Concentric approach (B) Topical approach
(C) Cooperative learning approach (D) Chronological approach.
143. Which of the following is the traditional and most frequently used teaching aid?
- (A) Bulletin Board (B) Black Board
(C) Computer (D) Models.
144. Which of the following is maxim of teaching social studies?
- (A) Abstract to concrete (B) Particular to general
(C) Unknown to known (D) Complex to simple.

145. ਕਿਹੜੀ ਯੋਗਤਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦੀ ਹੈ?
 (A) ਯੂ. ਜੀ. ਸੀ. (B) ਐਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਈ.
 (C) ਐਨ. ਸੀ. ਈ. ਆਰ. ਟੀ. (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
146. ਮਾਈਕਰੋ ਟੀਚਿੰਗ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 (A) ਇਹ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਤਕਨੀਕ ਹੈ।
 (B) ਜਮਾਤ ਦੇ ਆਕਾਰ ਨੂੰ 5-7 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (C) ਸਾਧਾਰਨ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖਾਸ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (D) ਇਹ ਸਾਧਾਰਨ ਜਮਾਤ ਅਧਿਆਪਨ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਲੋਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
147. ਵਿਵਾਦਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾਊਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ?
 (A) ਲੈਕਚਰ ਵਿਧੀ (B) ਸਰੋਤ ਵਿਧੀ
 (C) ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਵਿਧੀ (D) ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਧੀ
148. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ICT ਆਧਾਰਤ ਟੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ?
 (A) ਡਿਜੀਟਲ ਬੋਰਡ (B) ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ (e-books)
 (C) ਚੰਬਕੀ ਬੋਰਡ (D) ਪਾਵਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ
149. ਪਾਠ-ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਹਰਬਰਟੀਅਨ ਸਟੈਪਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ-
 I. ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧ
 II. ਜਨਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਸਪਾਰਟੀਕਰਨ)
 III. ਜਾਣ ਪਛਾਣ
 IV. ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ (ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ)
 V. ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ
 VI. ਦੁਹਰਾਈ
 (A) III, V, I, VI, II, IV
 (B) III, V, I, II, IV, VI
 (C) I, II, III, IV, VI, V
 (D) I, V, VI, II, IV, III
150. 'ਐਕਸ਼ਨ ਰਿਸਰਚ' (ਕਾਰਵਾਈ ਖੋਜ) ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
 (A) ਕੁਰਤ ਲੇਵਿਨ (B) ਦਵਾਈਤ ਏਲੀਅਨ
 (C) ਐਰਿਕ ਟਰਿਸਟ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

145. Which of the following bodies develop Social Science text book for Indian School Students?
- (A) UGC (B) NCTE
(C) NCERT (D) None of the above.
146. What among the following is not *true* about Micro teachings?
- (A) It is a teacher training technique
(B) The environment is controlled by reducing class size to 5-7 students
(C) Stress is laid upon specific skills instead of general skills
(D) It is a normal class room teaching which is used by school teachers.
147. Which of the following methods of teaching is most appropriate for teaching controversial topics?
- (A) Lecture method (B) Source method
(C) Discussion method (D) Project method.
148. Which of the following is not ICT based tool?
- (A) Digital board (B) e-books
(C) Magnetic board (D) PowerPoint Presentation.
149. Arrange the Herbartian steps of lesson plan in proper sequence :
- I. Association
II. Generalization
III. Introduction
IV. Application
V. Presentation
VI. Recapitulation
- (A) III, V, I, VI, II, IV
(B) III, V, I, II, IV, VI
(C) I, II, III, IV, VI, V
(D) I, V, VI, II, IV, III.
150. Who is known as the father of Action Research?
- (A) Kurt Lewin (B) Dwight Alien
(C) Eric Trist (D) None of the above.